

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ, ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΝΕΟΛΑΙΑΣ

ΕΙΚΑΣΤΙΚΕΣ ΤΕΧΝΕΣ – ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Ενδεικτικό Υλικό Παιδαγωγικής
Στήριξης Μαθητών/Μαθητριών

«Προσωπογραφίες»

Σχεδιασμός: Ομάδα Εικαστικών Τεχνών
Σχολική Χρονιά: 2019-2020

Σημείωση για εκπαιδευτικούς:
Το Σκεπτικό και οι στόχοι της ενότητας έχουν

γραφτεί
στο τέλος, ως παράρτημα

Εικαστικές εργασίες

Τάξεις: Γ, Δ', Ε', Στ' (Βαθμίδες 2,3)

Μέσα – Υλικά: Χαρτί για σχέδιο και ζωγραφική, γόμα, περιοδικά, εφημερίδες, παστέλ, μαρκαδόροι, χρωματιστά μολύβια, νερομπογιές, αν υπάρχουν διαθέσιμες.

Εργασία 1: Συλλογή εικόνων σε σχέση με τον εαυτό μου

Ψάξε σε περιοδικά, εφημερίδες ή και από το διαδίκτυο εικόνες, φωτογραφίες, λέξεις, προτάσεις που ανιπροσωπεύουν τον εαυτό σου και κόψε τις. Μπορείς, επίσης να σχεδιάσεις εικόνες και να γράψεις λέξεις ή προτάσεις στο χαρτί και μετά να τις κόψεις. Οι πιο κάτω λέξεις μπορεί να σε βοηθήσουν.

ενδιαφέροντα

αγαπημένα αντικείμενα

χόμπι

αγαπημένα πρόσωπα,
ήρωες, καλλιτέχνες,
επιστήμονες, αθλη-
λογοτέχνες

παιχνίδια

ζώα, πουλιά

Συγκέντρωσε τώρα όλες τις εικόνες και λέξεις/προτάσεις μαζί.
Πως αισθάνεσαι;
Περιέγραψε τα συναισθήματά σου σχετικά με τη συλλογή σου.

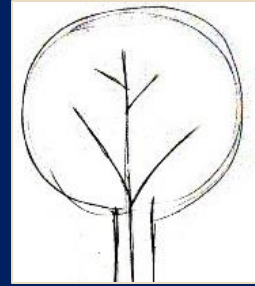
Εργασία 2: Σχεδίαση προσώπου

Σχεδιάσε με μολύβι το πρόσωπό σου ή αλλιώς την προσωπογραφία σου, ή καλύτερα, την αυτοπροσωπογραφία σου σε ένα χαρτί για σχέδιο.

Να μερικά τεχνάσματα που μπορεί να σε βοηθήσουν

A

B

Σχεδιάζεις ένα δέντρο αλλά με πιο κοντό και χοντρό κορμό.

Σχεδιάζεις ένα πρόσωπο μετά το αποδογονίζεις

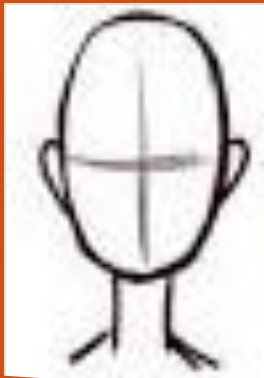
Κοπιάξε το πρόσωπό σου στον καθρέφτη και παρατήρησε τη θέση που έχει η μύτη, το στόμα, μάτια, και αυτιά.

Γ

Με τα δάχτυλά σου άγγιξε το πρόσωπό σου ξεκινώντας από τα μάτια για να αισθανθείς την απόσταση που υπάρχει ως το μέτωπο, μετά ως τα αυτιά, το στόμα και το πηγούνι.

Θα ανιληφθείς ότι τα μάτια είναι λίγο πιο πάνω από το κέντρο του προσώπου και απέχουν ένα ή δύο δάχτυλα το ένα από το άλλο. Παρατήρησε το σχήμα και το μέγεθος των ματιών, χειλιών και μύτης.

4

3

2

1

Σχεδιάζεις 4 οριζόντιες γραμμές με ίσα διαστήματα η μία από την άλλη και μια κάθετη στο κέντρο. Μετά σχεδιάζεις ένα οβάλ σχήμα και δημιουργείς το πρόσωπο. Στην 1^η γραμμή σχεδιάζεις το πηγούνι, στη 2^η τη μύτη, στην 3^η τα μάτια και στην 4^η τα μαλλιά.

Μπορείς να κάνεις πολλά προσχέδια μέχρι να καταλήξεις στο τελικό.

Επίσης μπορείς να δοκιμάσεις και διάφορες εκφράσεις μπροστά στον καθρέφτη και να αποφασίσεις ποια θα κρατήσεις για να δείξεις ένα συναίσθημα, π.χ. χαρά, λύπη, φόβο, θυμιά

Κάνε σκέψεις και για τα πιο κάτω σημεία:

- Πώς θα είναι το σώμα σου; Θα σχεδιάσεις το κεφάλι και τους ώμους σου μόνο; Θα κάνεις το σώμα σου από τη μέση και πάνω, ή όλο το σώμα;
- Τι ρούχα θα φοράς;
- Θα κρατάς κάποια αντικείμενα;
- Τι θα σχεδιάσεις στο φόντο γύρω από το πρόσωπό σου και τι εικόνες/λέξεις θα περιλάβεις από τη συλλογή σου;

Εργασία 3: Παρατήρηση προσωπογραφιών από Κύπριους καλλιτέχνες και καλλιτέχνες από άλλες χώρες.

Στην επόμενη σελίδα θα δεις μερικές προσωπογραφίες με τα στοιχεία των καλλιτεχνών που τα δημιούργησαν.

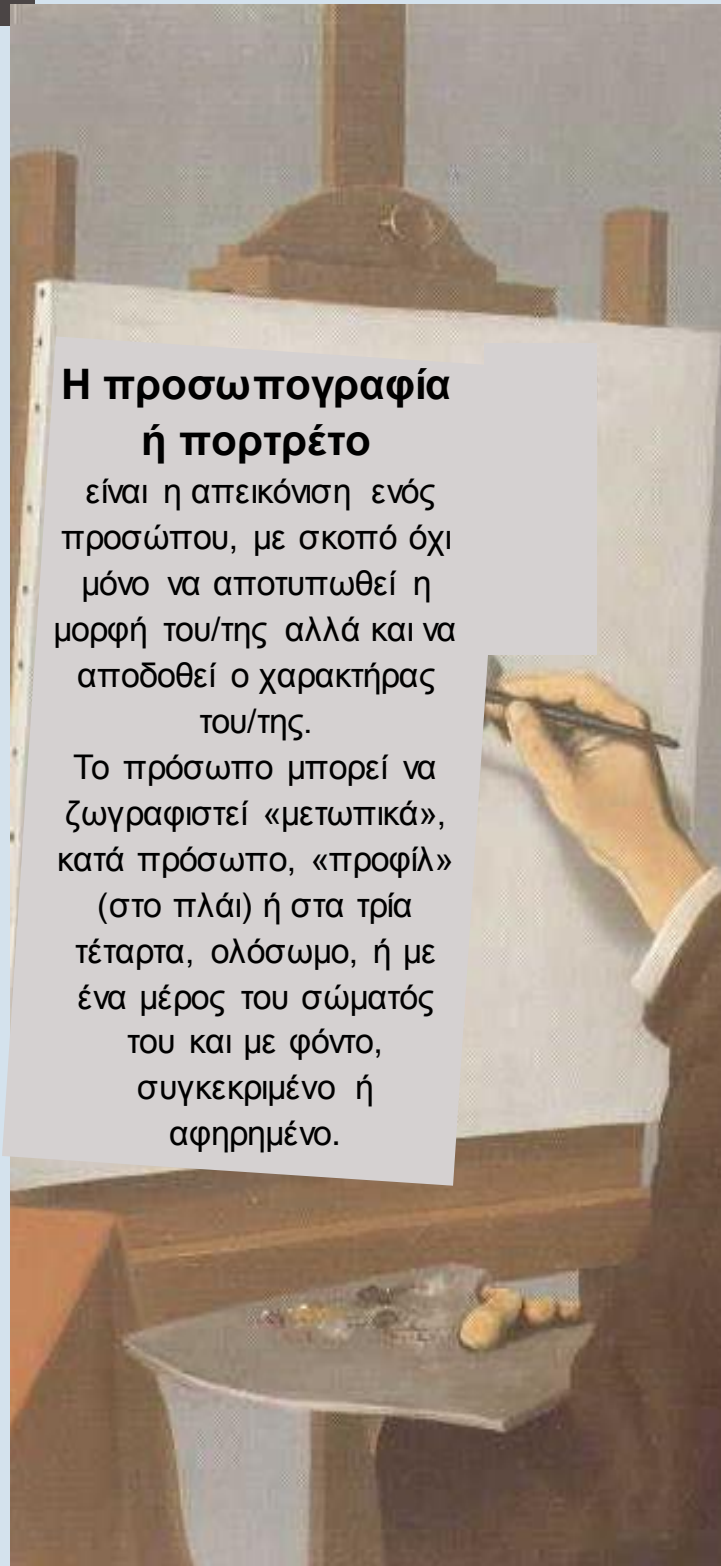
Παρατηρώντας τις προσωπογραφίες των καλλιτεχνών, και απαντώντας στα πιο κάτω ερωτήματα, μπορείς να πάρεις πολλές ιδέες για τη δημιουργία της δικής σου προσωπογραφίας.

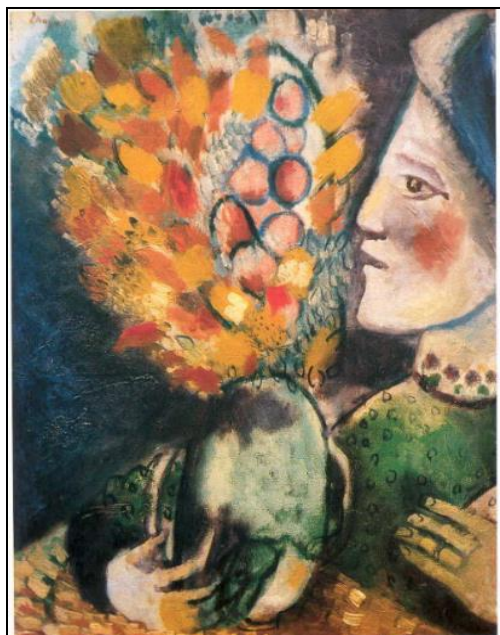
- **Ποιοι καλλιτέχνες είναι;** Αν μπορείς, ψάξε στο διαδίκτυο, πληκτρολογώντας τα ονόματά τους, για να τους/τις γνωρίσεις καλύτερα.
- Τι υλικά χρησιμοποίησαν;
- Τι παρατηρείς για τους καλλιτέχνες, όσον αφορά στη χρονολογία δημιουργίας των έργων τους;
- Τι κοινό έχουν όλα τα έργα σχετικά με το θέμα;
- Τι διαφορές έχουν μεταξύ τους; Παρατήρησε τη στάση του σώματος και του προσώπου, την κίνηση των χεριών, τα αντικείμενα που κρατούν, το φόντο.
- Τι ομοιότητες έχουν με εσένα, παρατηρώντας την εμφάνισή τους, την ενδυμασία τους, την αγαπημένη τους ασχολία, το αγαπημένο τους αντικείμενο;
- Πώς οι καλλιτέχνες χρησιμοποιούν το χρώμα, τη γραμμή, τα σχήματα για να περιγράψουν τα πρόσωπα που απεικονίζουν;
- Ποιος καλλιτέχνης κατάφερε να σε κάνει να καταλάβεις τον χαρακτήρα, τα συναισθήματα, τον τρόπο ζωής του προσώπου που απεικόνισε;
- Ποιο έργο σου άρεσε περισσότερο και γιατί;

Η προσωπογραφία ή πορτρέτο

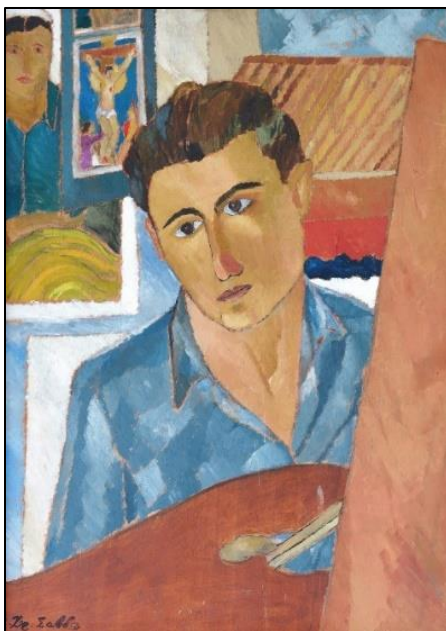
είναι η απεικόνιση ενός προσώπου, με σκοπό όχι μόνο να αποτυπωθεί η μορφή του/της αλλά και να αποδοθεί ο χαρακτήρας του/της.

Το πρόσωπο μπορεί να ζωγραφιστεί «μετωπικά», κατά πρόσωπο, «προφίλ» (στο πλάι) ή στα τρία τέταρτα, ολόσωμο, ή με ένα μέρος του σώματός του και με φόντο, συγκεκριμένο ή αφηρημένο.

Μάρκ Σαγκάλ, «Γυναίκα με
μπουκέτο» 1910, Λάδι

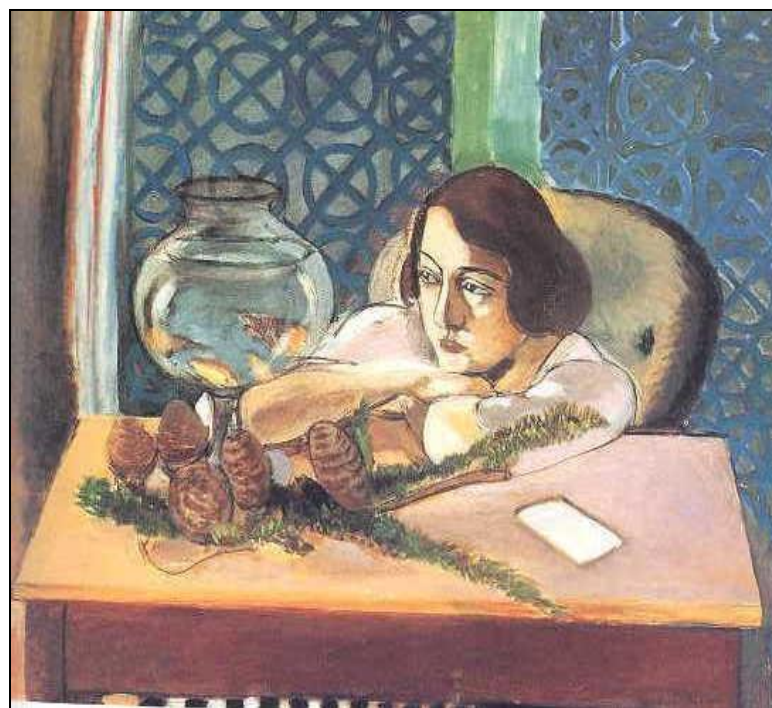
Χριστόφορος Σάββα,
«Αυτοπροσωπογραφία» 1948, Λάδι

Λουκία Νικολαΐδου -Βασιλείου, «A group
of friends - Έκσταση», (μεταξύ 1933-36),
λάδι

Δες ολόκληρο το έργο στον πιο κάτω
σύνδεσμο:

[http://eikad.schools.ac.cy/index.php/el/
erga-kyprion-kallitechnon](http://eikad.schools.ac.cy/index.php/el/erga-kyprion-kallitechnon)

Ανρί Ματίς, «Γυναίκα μπροστά στη γυάλα
με ψάρια», 1958, Λάδι

Γκούσταβ Κλίμτ «Κορίτσι με τα άστρα», 1936, Λάδι

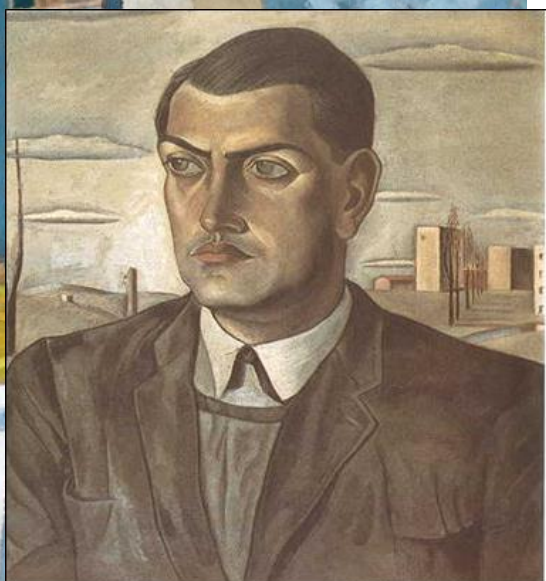
Ποιο πρόσωπο ξεχωρίζεις και γιατί;
Αν μπορούσε να σου μιλήσει, τι θα σου έλεγε;

Πάμπλο Πικάσο, «Γυναίκα με κοράκι» 1904, Κάρβουνο, παστέλ, ακουαρέλα

Γιάννης Μόραλης, «Δύο φίλες» 1946, Λάδι

Σαλβαντόρ Νταλί «Πορτρέτο του Λούη Μπουνουέλ» 1924, Λάδι

αλλιπείς προσωπικά

συναισθήματα και τον χαρακτήρα τους. Δίνουν έμφαση στα χαρακτηριστικά του προσώπου (μάπα, φρύδια, στόμα), τα οποία διαφοροποιούνται από την έκφραση και τα συναισθήματα του προσώπου, αν θα είναι π.χ. σοβαρό, χαρούμενο ή λυπημένο.

Οι 10 καλλιτέχνες που βλέπεις εδώ, απεικόνισαν τις προσωπογραφίες ανθρώπων, μέσα από τις οποίες φαίνονται τα συναισθήματά τους τόσο με τις εκφράσεις των προσώπων τους όσο και με τις κινήσεις των χεριών τους, και τα αντικείμενα που κρατούν. Θέλουν να τονίσουν στοιχεία της προσωπικότητάς τους, όπως π.χ. ο Κύπριος καλλιτέχνης Χριστόφορος Σάββα, δημιούργησε την αυτοπροσωπογραφία του, μέσα στο εργαστήριό του, με την αγαπημένη του ασχολία, τη ζωγραφική.

Οι καλλιτέχνες ζωγράρισαν τις προσωπογραφίες με έναν ιδιαίτερο τρόπο. Η προσωπική τους ματιά σε αυτά που βλέπουν, τα σημεία που ξεχωρίζουν για να τα αποδώσουν στα έργα τους, καθώς και ο διαφορετικός τρόπος με τον οποίο τα αποδίδουν, αυτό λέγεται

«τεχνοτροπία»

Χριστόφορος Σάββα,
«Αυτοπροσωπογραφία» 1948, Λάδι

Εργασία 4: Προσπάθησε τώρα να ολοκληρώσεις την αυτοπροσωπογραφία σου

Σκέψου:

Τι θα αλλάξεις στο σχέδιό σου ως προς το σχήμα του προσώπου και τη στάση του σώματός σου;

Ποιο συναίσθημα θα αποδώσεις στην έκφρασή σου;

Αν θα κρατάς ένα αγαπημένο σου αντικείμενο και πως θα είναι η κίνηση των χεριών σου.

Πώς θα είναι το φόντο, γύρω από το πρόσωπό σου;

Ποιες εικόνες, λέξεις/προτάσεις θα επιλέξεις από τη συλλογή σου για να τις κολλήσεις στο έργο σου;

Ωρα για ζωγραφική:

Μπορείς να χρησιμοποιήσεις παστέλ και νερομπογιές για να αποδώσεις τις αποχρώσεις στο πρόσωπό σου, στα μαλλιά σου, στα αντικείμενα, στο φόντο....

Όταν τελειώσεις την αυτοπροσωπογραφία σου, δώσε της έναν τίτλο.

Μπορείς να κάνεις πολλές και διαφορετικές αυτοπροσωπογραφίες αλλάζοντας κάθε φορά τη στάση του σώματός σου, την έκφρασή σου, τα ρούχα σου, τα αντικείμενα που θα κρατάς, το φόντο που μπορεί να είναι σε εσωτερικό ή εξωτερικό χώρο ή να είναι αφηρημένο.

**Καλή επιτυχία και
Καλή δημιουργία!!!**

ΩΡΑ ΓΙΑ ΠΑΙΧΝΙΔΙ ΜΕ ΤΑ ΕΡΓΑ
Πιο κάτω μπορείς να «παίζεις» με τα έργα.
Θα πρέπει να βρεις σε ποιο έργο ανήκει το κάθε κομμάτι.

- 6 -

Παιχνίδια με τα ... έργα

1

6

11

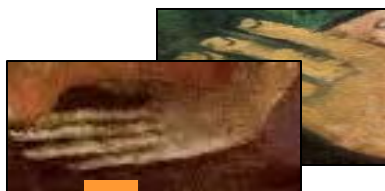

2

7

12

3

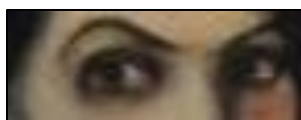
8

1 Μάτια και χέρια

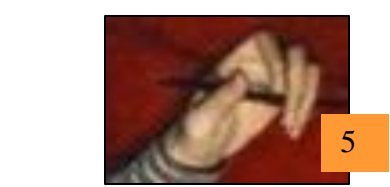
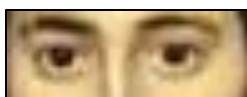
Μάτια και χέρια από διαφορετικούς καλλιτέχνες και διαφορετικές τεχνολογίες

Προσπάθησε να βρεις σε ποια έργα ανήκουν αυτά τα μάτια και χέρια και ποιος ή ποια καλλιτέχνης τα έχει ζωγραφίσει.

4

9

5

10

1

2

6

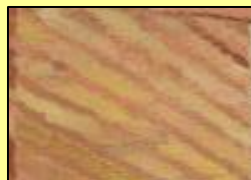

2 Σχέδια και σχήματα

Σχέδια και σχήματα στα ρούχα, στα αντικείμενα στο φόντο ...

Σε ποιο έργο ανήκει το κάθε κομμάτι;

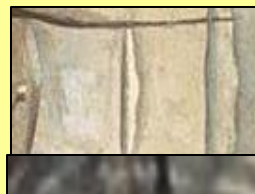
3

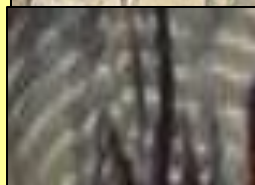
7

4

5

Σχεδιασμός ενότητας με βάση το Αναλυτικό Πρόγραμμα των Εικαστικών Τεχνών

Τίτλος ενότητας: «Προσωπογραφίες»

Τάξεις: Γ΄, Δ΄, Ε΄, Στ΄ (Βαθμίδες 2,3)

Σκεπτικό	Στόχοι με βάση τους Δείκτες
<p>Θεματική Περιοχή: Ταυτότητα, Πολιτιστική Κληρονομιά Τα παιδιά καλούνται να διερευνήσουν τα προσωπικά τους ενδιαφέροντα, αγαπημένα αντικείμενα και ασχολίες και να τα περιλάβουν στην προσωπογραφία τους, αφού παρατηρήσουν μερικές προσωπογραφίες σύγχρονων Κύπριων και ξένων καλλιτεχνών του 20^{ου} αιώνα.</p> <p>Πηγές: Έργα τέχνης:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Χριστόφορος Σάββα, «Αυτοπροσωπογραφία» 1948, Λάδι - Λουκία Νικολαΐδου-Βασιλείου, «A group of friends-Έκσταση», (μεταξύ 1933-36), λάδι http://eikad.schools.ac.cy/index.php/el/erga-kyprion-kallitechnon - Γιάννης Μόραλης, «Δύο φίλες» 1946, Λάδι - Πάμπλο Πικάσο, «Γυναίκα με κοράκι» 1904, Κάρβουνο, παστέλ, ακουαρέλα - Ανρί Ματίς, «Γυναίκα μπροστά στη γυάλα με ψάρια», 1958, Λάδι - Ρενέ Μαγκρίτ «Οξεία αντίληψη» 1936, Λάδι - Σαλβαντόρ Νταλί «Πορτρέτο του Λούη Μπουνουέλ» 1924, Λάδι - Ρόι Λίχτενσταϊν «Κορίτσι με μπάλα» 1961, Λάδι - Γκούσταβ Κλίμτ «Κορίτσι με τα άσπρα», 1936, Λάδι - Μάρκ Σαγκάλ, «Γυναίκα με μπουκέτο» 1910, Λάδι <p>Βιβλία:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ελληνική Ζωγραφική του 20^{ου} αιώνα, Εθνική Πινακοθήκη –Μουσείο Αλέξανδρου Σούτσου (2006) - Canfield, J., and Wells, H.C. (1994). 100 Ways to Enhance Self-Concept in the Classroom. A Handbook for Teachers, Counselors and Group Leaders. (2nd edit.) United States of America: Simon and Schuster, Inc. - Jones, J.E. (1997). A lesson in Teaching Art Self-Confidence from Drawing on the Right Side of the Brain. Art Education. 50, 2, 33 - 38. - Morgan, M. (1995). Art 4-11, Art in the Early Years of Schooling. United Kingdom: Stanley Thornes Ltd. - Deuchars, M. (2011). Let's Make Some Great Art, United Kingdom t Laurence King Publishing 	<p>1.1.1. Να παράγουν ιδέες που να αφορούν στον εαυτό τους σε σχέση με αγαπημένα αντικείμενα, παιχνίδια ή άλλα ενδιαφέροντά τους.</p> <p>1.7.1. Να γνωρίσουν προσωπογραφίες μερικών σύγχρονων Κύπριων και ξένων καλλιτεχνών.</p>
<p>Εικαστικό λεξιλόγιο Γραμμή, σχήμα, χρώμα, τεχνοτροπία, προσωπογραφία.</p>	<p>2.1.1. Να εντοπίζουν και να αξιοποιούν τα μορφολογικά και δομικά στοιχεία γραμμή, σχήμα, χρώμα για τη δημιουργία των έργων τους.</p>

Πρακτικές

Τα παιδιά συλλέγουν ποικίλο έντυπο υλικό σχετικά με τον εαυτό τους, παρατηρούν προσωπογραφίες μεγάλων καλλιτεχνών, πειραματίζονται με το σχέδιο και τη δημιουργία δισδιάστατης προσωπογραφίας με διάφορα υλικά.

3.2.3. Να χρησιμοποιούν τεχνικές και διαδικασίες όπως σχέδιο και ζωγραφική με διάφορα υλικά, για την παραγωγή δισδιάστατου έργου.

3.3.1. Να συλλέγουν εικόνες που να αντιπροσωπεύουν τον εαυτό τους, κατάλληλες για την εικαστική τους εργασία.

4.2.3. Να παρατηρούν προσωπογραφίες όσον αφορά τα φυσικά χαρακτηριστικά και τα στοιχεία τους, χρησιμοποιώντας τη φαντασία τους.

Μέσα – Υλικά:

Χαρτί για σχέδιο και ζωγραφική, γόμα, περιοδικά, εφημερίδες, παστέλ, μαρκαδόροι, χρωματιστά μολύβια, νερομπογιές, αν υπάρχουν διαθέσιμες